

69. *Clematis alpina* (L.) Mill. - Powojnik alpejski

Gatunek środkowoeuropejski o porozrywającym zasięgu, ograniczonym do wyższych masywów górskich Francji, Niemiec, Szwajcarii, Włoch, Austrii, Węgier, Jugosławii, Czechosłowacji, Rumunii, Bułgarii, ZSRR i Polski. W Skandynawii, północno-wschodniej, europejskiej części ZSRR, w zachodniej i wschodniej Syberii oraz w Środkowej Azji występuje blisko z nim spokrewniony powojnik — *Clematis sibirica* Mill., który często jest uważany tylko za jego odmianę lub podgatunek. Rośnie w lasach i w zaroślach, zwykle na miejscach dobrze nasłonecznionych, od około 300 do 2400 m n. p. m. (Hegi, Illustr. Fl. v. Mittel-Europa, 3).

W Polsce osiąga *C. alpina* północną granicę zasięgu i znany jest z obszaru Tatr, Pienin, pasma Radziejowej i z Bieszczadów Zachodnich; z Sudetów i z Babiej Góry nie jest podawany.

W całych Tatrach występuje dosyć pospolicie, jednak rzadziej w ich wschodniej części. Rośnie w zespole kosówki (*Mughetum carpaticum*) oraz na pobrzeżach lasów świerkowych i bukowych, przeważnie na wapieniu, choć również na granicie. Według K. Steckiego (1912, Kosmos 37) jego pionowy zasięg rozciąga się od krainy uprawy owsa po krainę kosówki. Najwyższe stanowisko z Tatr podaje B. Pawłowski (1956, Fl. Tatr 1) ze Skrajnej Turni (Liliowe) — 1900 m n. p. m.

W Pieninach *C. alpina* jest gatunkiem równie częstym, i to na całym obszarze od Czorsztyna po Sokolicę. W Pieninach Spiskich i Małych znany jest jednak zaledwie z kilku miejsc. W Bieszczadach Zachodnich, w odróżnieniu od poprzednich stanowisk, rośnie na skałkach piaskowcowych, między 1210—1335 m n. p. m. (Jasiewicz, manscr.). Najniższe stanowisko w Polsce znajduje się w pasmie Radziejowej — 540 m n. p. m. (Pawłowski, 1925, Geobotaniczne stosunki Sądeczyzny).

It is a species of Central Europe, with a scattered range of distribution, restricted to the upper reaches of the mountains of France, Germany, Switzerland, Italy, Austria, Hungary, Yugoslavia, Czechoslovakia, Rumania, Bulgaria, USSR and Poland. In Scandinavia, the north-eastern European part of the USSR, in western and eastern Siberia and in Central Asia a very closely related species, *Clematis sibirica* Mill. occurs, which is often considered as only a variety or subspecies of *C. alpina*. It grows in forests and scrubbery, usually in well insolated places, from about 300 to 2400 m elevation (Hegi, Illustr. Fl. v. Mittel-Europa, 3).

In Poland *C. alpina* reaches the northern limit of its distribution and is known from the Tatra, Pieniny, the Radziejowa Range and the Western Bieszczady. From the Sudety and Babia Góra it has not been reported.

Throughout the Tatra it occurs very commonly though somewhat less abundantly in the eastern part. It grows in the association of mugo pine (*Mughetum carpaticum*) and on the edges of spruce or beech forests, usually on chalk, though at times it will occur on granite. According to K. Stecki (1912, Kosmos 37) its vertical distribution extends from the zone of oat cultivation to the zone of mugo pine. The highest elevation in the Tatras from where it has been reported B. Pawłowski (1956, Fl. Tatr 1) is on the Skrajna Turnia (Liliowe) — 1900 m above sea level.

In the Pieniny *C. alpina* is just as common as in the Tatras, throughout the area from Czorsztyn to Sokolica. In the Pieniny Spiskie and Pieniny Małe it is known from a few places only. In Western Bieszczady, as distinct from the other stands of the species it grows on sandstone rocks, between 1210—1335 m

elevation (Jasiewicz, manscr.). The lowest stand in Poland can be found in the Radziejowa Range — 540 m elevation (Pawłowski, 1925, Geobotaniczne stosunki Sądeczyzny).

Среднеевропейский вид с разорванным ареалом, ограниченным более высокими горными массивами Франции, Германии, Швейцарии, Италии, Австрии, Венгрии, Югославии, Чехословакии, Румынии, Болгарии, СССР и Польши. В Скандинавии, на северо-востоке европейской части СССР, в Западной и Средней Сибири, а также в Средней Азии распространен близко родственный вид *Clematis sibirica* Mill. который часто считают разновидностью или подвидом *C. alpina*. Растет в лесах и кустарниках, обычно на хорошо освещенных местах, от около 300 до 2400 м над ур. м. (Hegi, Illustr. Fl. v. Mittel-Europa, 3).

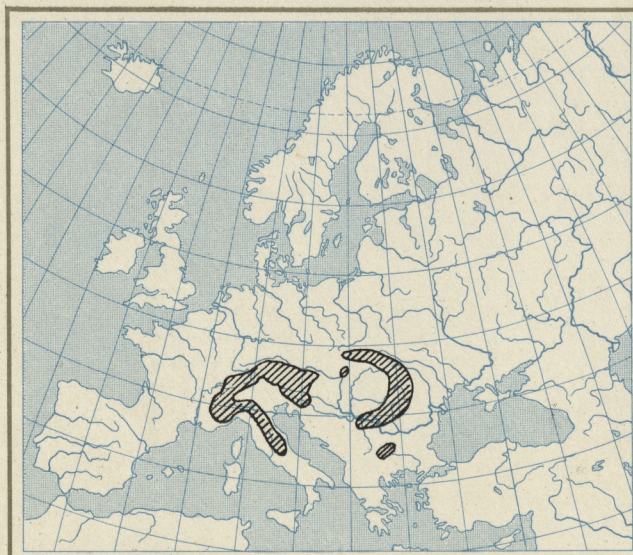
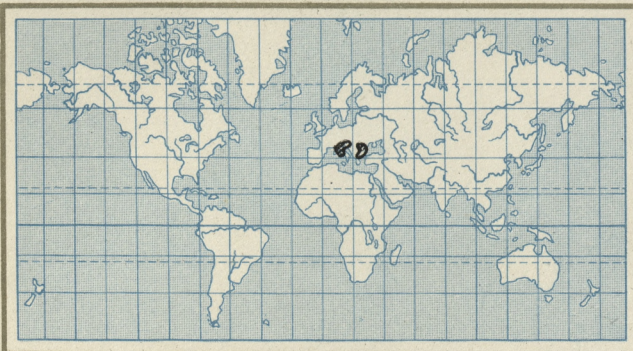
В Польше *C. alpina* доходит до северной границы ареала и известен из района Татр, Пенин, хребта Радзеюва и из западных Бещад; на Судетах и на Бабьей горе не указывается.

Довольно обычен на всем протяжении Татр, однако реже встречается в их восточной части. Растет в ассоциации *Mughetum carpaticum*, а также на опушках еловых и буковых лесов, преимущественно на известковом шпате, хотя также и на граните. К. Stecki (1912, Kosmos 37) указывает, что в вертикальном направлении вид распространен от границы возделывания овса до границы горной сосны. Наиболее высокое местонахождение в Татрах (В. Pawłowski, 1956, Fl. Tatr 1) отмечено на Скрайном Турне (Лилеве) — 1900 м над ур. м.

В Пенинах, на всем их пространстве — от Чорштына до Соколицы *C. alpina* является столь же распространенным видом. В Пенинах Списких и Малых известен, однако, лишь из нескольких мест. В Западных Бещадах, в отличие от ранее упомянутых районов, растет на песчаниках, между 1210—1335 м над ур. м. (Jasiewicz, рукопись). Наиболее низкое местонахождение в Польше находится на хребте Радзеюва — 540 м над ур. м. (Pawłowski, 1925, Geobotaniczne stosunki Sądeczyzny).

STANOWISKA — LOCALITIES — МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ

1. Tatry — od Siwiańskich Turni na zachodzie (Browicz, 1962, !!) po Skalki Filipezańskie (Browicz, 1956, !!) i Skalkę nad Łysą Polaną na wschodzie (Zajączkowski, 1949, Prace Roln.-Leśn. 45). Liczne stanowiska wymieniają między innymi: Kotula, 1889—90, Rozm. rośl. naczyn. w Tatrach; Berdau, 1890, Fl. Tatr, Pienin; Zapałowicz, 1908, Consp. Fl. Galiciae 2; Stecki, 1912, l. c.; Pawłowski, 1930/31, Acta Soc. Bot. Pol. 7, 2; Myczkowski, 1955, Ochr. Przyr. 23; Pawłowski, 1956, l. c.; Fabijanowski, Oleksy, 1959, Ochr. Przyr. 26.
2. Płazówka 860 m n. p. m., na zboczach doliny Czarnego Dunajca (Grodzieńska, Pancer-Kotejowa, 1960, Monogr. Bot., 11, 1).
3. Nad Porońcem, w zaroślach (Grodzieńska, Pancer-Kotejowa, l. c.).
4. Pieniny Spiskie: Zielone (Gustawicz, 1881, Pam. Tow. Tatr., 6) !; Skalka koło Dursztyna 794 m n. p. m. (Nowiński, 1956, Fragm. Fl. et Geobot., 2,1).
5. Pieniny — od Czorsztyna po Sokolicę (Gustawicz, l. c.; Berdau, l. c.; Zapałowicz, l. c.; Kulczyński, 1928, Bull. Int. d. l'Acad. Pol. d. Sc. et d. Lettr., Suppl. 2) !!
6. Małe Pieniny — Szafranówka 740 m n. p. m. (Browicz, 1965) !!
7. Pasma Radziejowej: skały koło wodospadu Sopotnicy 540 m n. p. m.; skały u ujścia Sopotnicy do Ruskiej Rzeki; skały szczytu Skalki Gabońskiej, ok. 1140 m n. p. m. (Pawłowski, 1925, l. c.) !
8. Bieszczady Zachodnie: Hnatowe Berdo 1210 m n. p. m.; Połonina Wetlińska; Smerek (Jasiewicz, l. c.).
9. Bieszczady Zachodnie: Mały Halicz; Bukowe Berdo 1310 m n. p. m.; Bukowa Kopa; Halicz-Rozsypaniec; Krzemień 1335 m n. p. m. (Lisowski, 1959, Spraw. PTPN za I i II kwartał 1958; Jasiewicz, l. c.) !!
10. Bieszczady Zachodnie: Kińczyk Bukowski 1245 m n. p. m. (Lisowski, l. c.).

CLEMATIS ALPINA (L.) MILL.

69

CLEMATIS ALPINA (L.) WILL.